



PROTOKOLL

5. detsember 2017 nr. 1.11-36/2

Ekspordinõukogu nõupidamine

Toimumise koht: Maaeluministeerium
Algus kell 10.00, lõpp kell 12.00

Juhatas maaeluminister Tarmo Tamm
Protokollis kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna peaspetsialist
Liis Raska

Võtsid osa: Valdur Noormägi (Eesti Kalaliit), Olavy Sülla (Eestimaa Talupidajate Keskliit), Piret Potisepp (Eesti Kaubandus-Tööstuskoda), Mati Sarevet (Eesti Kaugpüüdjate Liit), Tiina Saron (Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda), Jaanus Murakas (Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda), Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Mariko Rukholm (Sihtasutus Kredex), Raul Rosenberg (MES), Martti Kalvik (MKM), Hele Karilaid (VäM), Indrek Halliste (VTA), Marko Gorban (MeM), Taavi Kand (MEM), Sigmar Suu (MeM), Elar Ollik (EAS).

Päevakord:

Ekspordinõukogu teine nõupidamine, mille käigus tutvuti esmalt OSKA raportiga toidutööstuse vaatepunktist ning seejärel jätkati toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava aruteluga. Sealjuures analüüsiti tegevuskava rakendusplaani ning tehti ettepanekuid viie peamise sekkumisvaldkonna kavandatavate tegevuste osas.

OSKA raporti tutvustus

Toodi välja, et hetkel on toidutööstusega seotud erialade puhul küll probleemiks ülekoolitamine, kuid samas ei jõua need inimesed tööandjani. Püstitati küsimus selle kohta, kas koolid on valmis paindlikkuseks ning tööturu nõudlusest lähtumiseks. Vastusena selgitati, et koolid on küll paindlikud, kuid õpetavad neid erialasid, kuhu õpilased kandideerivad. Leiti, et sealjuures on oluline mitte suurendada õppekohti, vaid tegeleda õppekavade täituvuse probleemiga. Toodi välja, et õppekavade täituvust mõjutab üldine noorte arvu vähenemine ning seetõttu korjavad teiste sektorite populaarsemad erialad tublimad ära. Lisaks edastatakse pidevalt avaliku sõnumina, et IT on tulevikueriala ja tuleviku töö on paindlik. Samas on toidutööstusega seotud töö valdavalt rutiinitaluvust nõudev.

Arutelu käigus toodi välja, et oluline on toidutööstusega seotud õppekavade populariseerimine, millega täna juba tegeletakse avatud talude päeva ning avatud toiduainetööstuste nädala raames. Samas toodi välja, et väga oluline on korraldada ka eraldi põhikooli lõpuklasside ekskursioone toidutööstustesse. Olulisena tõsteti populariseerimise puhul esile ka toidutööstuse eestkõneleajate olemasolu. Leiti, et kui populariseerimine aitaks ka vaid kümneid tublisid noori tuua toidutööstustesse, oleks see juba piisav lahendus.

Leiti, et uute toidutööstuse tipptöötajate koolitamise puhul süsteem ei tööta. Lahendusena pakuti välja pikemaajalisem praktika, mille käigus saadakse aru töö iseloomust. Lisaks toodi välja, et sellist tüüpi praktika puhul võiks olla selline stipendiumi süsteem, mille puhul ettevõtja maksab 50% ning riik 50%. Kommenteeriti, et selline võimalus on doktoriõppes juba ka olemas, kuid ettevõtted ei ole seoses erisoodustusmaksuga sellest huvitatud. Toodi välja, et seoses koolidega ning toidutööstuse erialadega tuleks paika panna tegevusprogramm. Sealjuures peaks tegevusprogrammi tegevused olema suunatud sellele, et toidusektor oleks väheneva noorte arvuga olukorras, teiste sektoritega võrreldes konkurentsivõimeline.

Lisandväärtuse mõiste

Toodi välja, et lisandväärtuse mõiste ei ole hetkel defineeritud, kuna toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava näol on tegemist strateegilise visiooniga, mitte õigusaktiga, mille alusel toetusi määrata. Samas on teatud määral defineerimine oluline tegevuste rakendamise juures.

Kommenteeriti, et maheteravilja ning tõuloomade eksport on samuti lisandväärtusega. Toodi välja, et iga sektori puhul on oluline selle spetsiifika ning lisaks teab ettevõtja ise millist lisandväärtust on kõige kasulikum anda ja riik ei peaks seda defineerima. Lisaks kommenteeriti, et toiduainetööstuses ei ole võimalik nii suurt lisandväärtust luua, et tagada ühelt turult stabiilne sissetulek. Seetõttu on oluline turgude avamine, et ettevõtjatel oleks võimalus vastavalt vajadusele turustuskanaleid muuta. Sellele lisaks jääb lisandväärtusega toote kõrvale paratamatult madalama lisandväärtusega lisatooteid, mis tuleb ka ekspordida.

Kokkuvõtteks leiti, et eesmärk on väärindatud toidu osakaalu suurendamine väljaveos, mitte tooraine ekspordi vähendamine.

Turujõu tugevdamine

Toodi välja, et turujõu tugevdamisega seotud sekkumisvaldkonnas, on tegevused valdavalt pikema vaatega ning plaanitud uue maaelu arengukava perioodi. Sealjuures kommenteeriti, et EAS-il on avanemas uus meede, mille puhul toetatakse tööstuste digitaliseerimist.

Toote ja tehnoloogia arendus

Tehti ettepanek, et EAS võiks korraldada pikema perioodi jooksul tootearendajatele suunatud moodulkoolitusi. Sellele vastuseks toodi välja, et EAS korraldab hetkel tootearenduse meistriklassi. Meede ei ole küll otseselt toiduainetööstusele suunatud, kuid on ka selle sektori esindajatele kättesaadav. Samas tõdeti, et koolituste spetsiifilisus on oluline ning liiga üldisele koolitusele ei pruugi huvilisi leiduda.

Riigi kuvand

Toodi välja, et oluline on Eesti üldine kuvand – puhas loodus ja värske õhk. Kommenteeriti, et riigi ning toidu kuvandit tuleb siiski ka eraldi tutvustada. Toodi välja, et igasuguste välisürituste puhul, peaks kaasa võtma Eesti toitu, mida ka realselt eksporditakse. Tehti ettepanek koostada nimekiri toodetest ning koostada neile ka reklaammaterjalid.

Nõustuti, et Eesti puhas loodus on kuvandi juures oluline, kuid samas on meie ökoloogiline jalajälg tänu põlevkivienergeetikale suhteliselt suur. Sellele vastuseks kirjeldati, et riigi kuvandi puhul saab hetkel kasutada teisi olulisi fakte, nagu mahepindala suur osakaal ning puhas õhk. Eesti ökoloogilise jalajälje vähendamise tegeleb hetkel ka juba energeetika arengukava.

Konstateeriti veelkord riigi kuvandi tähtsust ning toodi välja, et ka messidel võiks olla eraldi reklaamala, kus tutvustatakse Eesti puhast loodust. Samas sooviti vastuseks sellele saada messide puhul ülevaadet realsest tulemist. EAS-i poolt toodi välja, et iga aasta viiakse ettevõtteid messidele ning tagasiside on hea või väga hea. Edaspidi hakkab EAS koguma ettevõtetelt messide kohta ka täpsemat tagasisidet. Messi Grüne Woche, mainiti kui head näidet sellest, kuidas riigi kuvandit on üle 20 aasta edendatud ning Eesti maaturism on sellest palju võitnud.

Tehti ettepanek täiendada Eesti toidu tuntuse ja kuvandi punkti ka Eesti riigi tuntuse ja kuvandiga. Kommenteeritakse, et edaspidi hakkavad ka kõik Maaeluministeeriumi üritused kasutama Eesti brändi.

Müügi- ja müüki toetavad tegevused

Tehti ettepanek lisada tegevuskavasse lisapunkt toodangu kvaliteedi kohta. Lisaks pakuti välja, et Maaülikool võiks Eesti jaoks välja töötada teaduslikult tõestatud kvaliteedi sertifitseerimise süsteemi (näit. muhe, *Estonian Green*). Kui me ei saa öelda, et Eesti on täiesti mahe, saame siiski kirjeldada väetiste väiksemat osakaalu ning seda, et oleme puhtam kui industriaalmaailm. Sellele vastusena kommenteeriti, et toota tuleks sihtturu nõudmistele vastava kvaliteediskeemi järgi. Sealjuures on näiteks mahemajanduse tervikprogrammi aruteludes välja tulnud, et ettevõtteid abistaks, kui EL-i mahedast erinevate kvaliteediskeemide kontrollitoimingud tuua Eestile lähemale (näit. BioSwiss kvaliteediskeem Šveitsis).

Uute turgude avamise puhul toodi välja, et oluline on prioriteetsete turgude puhul defineerida avalik huvi. Eestis on üldiselt iga turu kohta 1-2 huvitatud ettevõtet, aga need kuuluvad omakorda paljude põllumajandusettevõtjatega ühte tarneahelasse. Tehti ettepanek, et kui järelevalvetasu omaosalus välisturgude puhul tõuseb, võiks samas toimuda riigisisese järelevalvetasu vabastus. Toodi välja, et turgude avamine on riigi peamine kohustus, kuna ettevõtjal endal ei ole võimalik seda teha. Kommenteeriti, et ka Soomes on turgude avamise puhul ettevõtetel omaosalus.

Turgude avamise teemal toodi veel välja, et üks või kaks ettevõtet ei peaks kinni maksuma kogu riigile laienevat sertifikaati. Lisaks toodi kalanduse seisukohast välja, et on mõeldamatu katta kõigi kalaliikide puhul turu avamist, kui Eestis on 45 kalaliiki ning iga delegatsioon maksab ligi 20 000 eurot.

Jätakuvalt rõhutati riigi rolli ning turgude avamise olulisust ning toodi välja, et see aitab kaasa ka EL-i piires klientide arvu kasvatamisele. Näiteks kolmandale turule ligipääsu abil saab piimapulbrit turustada Saksamaa edasimüüjale. Püstitati küsimus selle kohta, mitu riiki on vaja avada ning mida ja millises mahus sinna kohe ka võimelised ollakse müüma. Toodi välja, et VTA-l on hetkel töös 23 riiki, mille puhul on üle 90% tööst juba ka tehtud. Sealjuures on

lisaks maaeluministrile oluline ka teiste ministrite ning peaministri toetus, kuna Aasia riigid soovivad riikidevahelist tunnustamist. Leiti, et oluline on turgude avamise kohta info levitamine ning siis on ka selgem, millised teemad visiitidel tõstatada. Lisaks mainiti, et EAS ning saatkonnad võiksid investeerida sellesse, et ettevõtetele kolmandatel turgudel ka usaldusväärseid partnereid leida.

Kokkuvõtteks

Lõpetuseks toodi välja, et Eesti toidusektori ekspordi edendamise kavandist saab järgmisel kevadel riigieelarve lisataotlus ning iga uue tegevuse juures peetakse nõu ka ekspordinõukoguga. Sealjuures kommenteeriti, et tegevuste planeerimisel, tuleb võrdselt tähelepanu pöörata kõigile Eesti toidusektoritele. Lisati, et on plaanis konsulteerida ka veel täiendavalt mahemajanduse tervikprogrammi koostajatega ning lisada tegevuste hulka maheda ekspordiga seotud tegevused.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Tamm

Ekspordinõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Liis Raska

Protokollija